



## REGIONALNA PRIVREDNA KOMORA PANČEVO

---

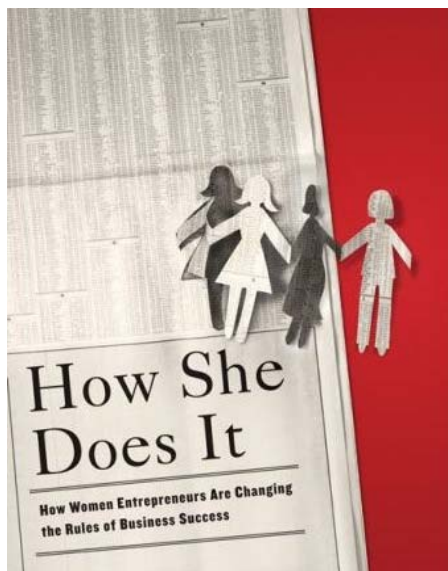
### REGIONAL CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY PANČEVO

Odbor Udruženja za preduzetništvo

#### „Žensko preduzetništvo“

U procesu globalizacije, u kome učestvujemo želeo to neko ili ne, ubrzano se ukidaju prepreke u poslovanju, saradnja između država odvija se na potpuno novi način i praćenjem tih tokova moguće je ostvariti potreban nivo konkurentnosti na globalnom tržištu. Globalizacija kao proces se ne može zaustaviti, ali moguće je uticati na njen pravac i možemo je upotrebiti kao instrument za poboljšanje uslova rada i života velikog broja ljudi širom sveta.

Ukoliko pretpostavimo da je preduzetništvo motor ekonomskog razvoja svake privrede, možemo reći da je neophodno da se i ono permanentno menja i razvija. Jedan od mogućih pravaca razvoja, koji je tek u poslednjoj deceniji prošlog veka prepoznat kao važan i neiskorišćen izvor ekonomskog rasta je razvoj ženskog preduzetništva. Žensko preduzetništvo je realnost i jedan od glavnih faktora koji doprinosi razvoju ekonomije u mnogim zemljama. Političke i ekonomske promene u prethodnom periodu stvorile su mogućnost da žene osnivaju kompanije i upravljaju njima. One tu mogućnost sve više koriste i danas u zemljama sa razvijenom tržišnom ekonomijom žene upravljaju sa više od 25% ukupnog broja kompanija.



Ženskom preduzetništvu treba posvetiti posebnu pažnju i proučavati ga kao posebnu temu iz nekoliko veoma bitnih razloga. Prvo, razvijanjem ideje ženskog preduzetništva stvaraju se preduslovi za otvaranje novih radnih mesta, za sebe i druge, što omogućava privredni razvoj i razvoj društva u celini. I dalje je prisutno mišljenje, može se reći diskriminatorno, da žene nisu sposobne da postanu uspešni preduzetnici. Međutim, one su se se u prethodnim godinama dokazale uspešnim poslovanjem, primenom novih ideja i novih rešenja u organizaciji i upravljanju privrednim subjektima.

Kreatori privredne i socijalne politike sa ovim treba da budu upoznati, kako bi ekonomski potencijal ove grupe mogu biti u potpunosti iskorišćen. Neke od zemalja organizovano pristupaju ovoj oblasti i vode računa o svakoj ženi, zainteresovanoj za osnivanje preduzeća, ne obazirući se pri tome na poslovne ideje i veličinu poslovanja. Međutim, u zavisnosti od stepena razvijenosti zemlje, transformacija ka tržišnoj ekonomiji i većem učešću žena u poslovanju ide jako teško. To je često rezultat nasleđene

nejednakosti polova, prošlosti, tradicije. Socijalne, kulturne, tradicionalne predrasude o ženama, treba srušiti i omogućiti im da izgrade legitimitet i integritet u javnim poslovima, u oblasti proizvodnje, usluga i srodnih ekonomskih aktivnosti. Žene preduzetnice su primorane da se bore da budu priznate ne samo kao žene-majke već i kao žene-lideri, kako bi dobile ravnopravno mesto u poslovnom svetu.

Drugi razlog je da je tema žena u preduzetništvu zanemarena i u društvu u celini i u društvenim naukama. Ne samo da žene imaju nižu stope učešća u preduzetništvu nego muškarci, već se njihova karijera često doživljava kao manje važna za ekonomski razvoj i rast. Najčešće su okrenute poslovima u maloprodaji, obrazovanju i drugim uslužnim delatnostima. Nesporno je da su žene u celom svetu u nepovoljnijem položaju od muškaraca. Žene se suočavaju sa određenim preprekama (porodične obaveze) koje treba prevazići da bi im šanse u biznisu bile jednako dostupne kao i muškarcima. Takođe, u nekim zemljama, žene mogu da dožive prepreke u pogledu posedovanja imovine. Veće učešće žena u radnoj snazi je preduslov za poboljšanje položaja žena u društvu i upravo zato u razvijenim i demokratskim zemljama je kroz institucije obezbeđena dodatna podrška ženama za pokretanje i razvoj sopstvenog biznisa.



Opšta definicija:

Preduzetnica je žena koja inicira, organizuje ili pokreće biznis.

Definicija na bazi inovacija:

Preduzetnica je žena koja inovira, imitira ili obavlja delatnost.

Definicija na bazi učešća:

Preduzetnica je žena koja je vlasnik - suvlasnik sa najmanje 50 odsto učešća u vlasničkoj strukturi i

Evropska Unija i vodeće međunarodne organizacije kao što su OECD-a, UNCTAD i Međunarodne organizacije rada prate poslovanje žena preduzetnica, usluge koje su im dostupne za istraživanje i razvoj, prate podršku u sferi finansiranja u svim fazama poslovanja (start-up, rast i razvoj) prate mogućnosti pristupa korporativnim, vladinim i međunarodnim tržištima. Dobijeni podaci se analiziraju i zavisnosti od dobijenih rezultata kreiraju se preporuke čijom primenom se unapređuje sektor ženskog preduzetništva.

Ključne preporuke

- Promovisanje ženskog preduzetništva i uopšte uzev, poboljšanje položaja žene u društvu (Povećanje broja žena osnivača, jednak tretman na radnom mestu, osiguranje dostupnosti dečije nege).

- Slušati glas žena preduzetnika. (institucionalizacija ženskog preduzetništva, organizacija informativnih seminara i sastanaka i / ili pružanje informacija, korišćenjem interneta, onima koji žele da započnu i razvijaju biznis).
- Promovisanje ženskih preduzetničkih mreža. To su glavni izvori znanja o ženskom preduzetništvu i vredne alatke za razvoj i promociju. Saradnja i partnerstvo između domaćih i međunarodnih mreža može olakšati preduzetničke poduhvate pokrenute od strane žena.
- Procena uticaja politike razvoja sektora MSP i uspeha žena preduzetnica sa ciljem poboljšanja efikasnosti. Dobre prakse koji su identifikovane kroz preduzetničke mreže treba da se distribuiraju i dele na međunarodnom planu.
- Permanentno praćenje i analiza poslovanja obezbeđuje razumevanje i značaj ženskog preduzetništva u privredi. (rodni odnosi, uporedne analize)

Kada je reč o Srbiji, podrška ženskom preduzetništvu na institucionalnom nivou nije dovoljna ali je izraženija u Vojvodini nego u drugim delovima zemlje. Zahvaljujući boljem razumevanju problema rodne ravnopravnosti pokrajinska administracija danas prednjači i u rešavanju problema žena u tranziciji. Osim Garancijskog fonda Vojvodine i njihovog programa za žensko preduzetništvo koji uključuje i pomoć u pripremi dokumentacije za kredite kao i edukaciju za pokretanje biznisa, žene koje hoće sopstveni biznis imaju konkretnu podršku i pokrajinskog Sekretarijata za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova kroz programe koji se, nekoliko godina unazad, realizuju u saradnji sa Nacionalnom službom za zapošljavanje.

Međutim, Privredna komora Srbije, zajedno sa regionalnim komorama, pruža veliku podršku ženama u biznisu i to na svim nivoima. Komorski sistem promoviše i zastupa poslovne interese svih svojih članova (muški i ženski). Obzirom da se žene suočavaju sa specifičnim problemima u svojim profesionalnim karijerama ili pri pokretanju preduzeća, njima se posvećuje posebna pažnja kako bi bile institucionalno podržane u vezi sa razmenom informacija i promocijom specifičnih stavova u okviru komore. Saveti i Centri posvećeni ženskom preduzetništvu imaju za cilj podršku njegovom bržem razvoju, uključujući širenje "najboljih praksi", priznavanje jednakih mogućnosti i prava, promovisanje različitosti u svim oblastima delovanja, edukaciju.

Izgradnja korporativne društvene odgovornosti i stvaranje boljih uslova za uravnotežen profesionalno - privatni život su takođe važne oblasti delovanja u kojima pored komore značajnu ulogu ima i nevladin sektor, organizovan u formi ženskih poslovnih organizacija, koje sprovođenjem raznih programa edukacije pružaju podršku ženama na životnim i profesionalnim prekretnicama. Mnoge od njih su nakon toga pokrenule sopstveni posao i danas su uspešne preduzetnice.

Ženske preduzetničke mreže su glavni izvori znanja o ženama preduzetnicama, o njihovom položaju u sferi poslovanja. Mreže su prepoznate kao korisno sredstvo za promociju i razvoj potencijala koje poseduju žene u biznisu. Kreatori poslovne i socijalne politike treba da podstaknu umrežavanje, jer time podstiču saradnju i partnerstvo između nacionalnih i međunarodnih mreža, organizacija i institucija i olakšavaju realizaciju preduzetničkih poduhvata od strane žena u privredi.



Uloga obrazovnog sistema, u razvoju pozitivnih stavova i aktivnog pristupa prema ženskom preduzetništvu je nezaobilazna. Obrazovanje i znanje, ima sve veću ulogu u poslednjoj deceniji. Era novih tehnologija i globalizacija stvorila je dodatne obrazovne mogućnosti za žene. Drugim rečima, razmena znanja je najvažnija, jer primena novih tehnologija, interneta smanjuje jaz između bogatih i siromašnih i posebno jaz između žena i muškaraca.

Vreme ženskog preduzetništva tek dolazi i to sa perspektivom rastućeg udela u privatnom preduzetništvu a samim tim i ekonomskom rastu. Ovo tim pre što je žensko preduzetništvo nastalo na zdravim osnovama, motivisano, uglavnom, premošćavanjem situacija kao što su otkazi, izbeglištvo, gubitak posla usled „tehnološkog viška” i sl. Zbog toga ženski biznis nema „repova” koji često idu uz veliki broj privatnih firmi na ovom prostoru i zato i ima veliku šansu da opstane i da se uspešno integriše u nove tržišne strukture koje su u nastajanju na našem putu ka Evropskoj uniji.